Förtäckt utdelning vid förvärv av inköpsrätter m m

Av jur kand Hans Torngren

Begreppet förtäckt utdelning

I samband med de många börsintroduktionerna under senare tid har frågan om beskattning för förtäckt utdelning aktualiserats.

Jag vill med denna artikel i första hand redogöra för praxis beträffande beskattning för utdelning vid rätt att i vissa fall teckna obligationer, aktier m m samt att anföra vissa synpunkter beträffande utvecklad praxis. Riksskatteverket har i några fall meddelat anvisningar angående beskattning av inköpsrätter. Det av riksskatteverket framräknade värdet av inköpsrätterna skall såsom förtäckt utdelning beskattas i inkomstslaget kapital. Vad avses då med de bägge begreppen utdelning respektive förtäckt utdelning?

I begreppet *utdelning* inbegrips
dels alla överföringar av tillgångar från företag till dess delägare i förhållande till innehavda aktier,
dels utdelning i förhållande till gjorda inköp eller försäljningar
dels ock utköp av egendom till för lågt pris m m.

I 38 § 1 mom kommunalskattelagen (KL) finns följande beskrivning av begreppet utdelning

"för den, som genom köp, byte eller därmed jämförligt avtal förvärvat rätt till utdelning å svensk aktie eller å andel i svensk aktiefond eller ekonomisk förening eller i utländskt bolag eller utländsk aktiefond, skall såsom intäkt upptagas endast det belopp, varmed utdelningen eller, om förvärvaren i sin tur överlåtit rätten till utdelning, den därvid erhållna valutan överstigit det vid förvärvet utgivna vederlaget för rätten till utdelning."

Även om kommunalskattelagen ej lämnar en definition av utdelningsbegreppet, erhålles en vägledning av vad som avses med utdelning.

Förtäckt utdelning torde ha sitt ursprung från den tid när skillnad gjordes mellan utdelning, som var beslutad av bolagsstämma, respektive utdelning utan beslut av bolagsstämma. I sistnämnda fall ansågs förtäckt utdelning föreligga. Eftersom det numera saknar skatterättslig betydelse om bolagsstämma beslutat om utdelning finns det ingen anledning att behålla det svårtolkade begreppet förtäckt utdelning.

Utdelning vid utgivande av obligationer, förlagsbevis samt konvertibla skuldebrev.

Många av våra börsnoterade bolag ger ut räntebärande obligationer, för-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:21

lagsbevis och konvertibla skuldebrev. En intressant frågeställning är om aktieägare i den mån han har utnyttjat erbjudandet skall anses ha erhållit en skattepliktig förmån.

I den mån värde överförs från företag till aktieägare blir naturligtvis detta värde föremål för utdelningsbeskattning. Värdet måste rimligtvis beräknas med utgångspunkt från obligationens nominella värde. Enligt vedertagen definition på utdelning förutsätts att en ''erhållen valuta överstigit det vid förvärvet utgivna vederlaget.'' Förvärvas exempelvis en obligation till parikurs, kan, även om obligationen på marknaden noteras till högre kurs — beroende på bl a räntevillkoren — någon beskattning för utdelning ej äga rum. Aktieägaren har ej från företaget tillförts något värde utöver det till företaget tillskjutna beloppet. Förändringen av den allmänna räntepolitiken och därmed förändrade börskurser på obligationer kan naturligtvis ej få påverka frågan om beskattning för utdelning. En i förväg utfäst ''överränta'' på innehavda obligationer skulle däremot kunna innebära beskattning för erhållen utdelning dock först vid räntans utbetalande eller om den utfästa överräntan diskonteras vid en försäljning. Skulle däremot aktieägare äga rätt att förvärva obligationer till en kurs under pari eller vederlagsfritt, har aktieägaren tillförts ett skattepliktigt värde motsvarande underkursen. K.G.A. Sandström har i sin bok Beskattning vid aktieutdelning samt utdelning från ekonomisk förening sid 3 uppställt följande kriteria för begreppet verkställd utdelning ''Då AL i 73 § nyttjar uttrycket ''utdelas . . . vinst'' såsom synonymt med att verkställa utdelning, ligger häri ett krav på att ett överförande av värden skall ske från aktiebolaget till delägarna samt därjämte att detta skall ske på sådant sätt att bolagets tillgångar minska och delägarnas tillgångar öka. Så är givetvis alltid fallet, då värden överföras utan vederlag. Så är emellertid även fallet, då värden överföras mot av bolaget bekommet vederlag, därest vederlaget icke fullt svarar mot det överförda värdet''.

K.G.A. Sandström (sid 339) menar att ''Eftersom inga värden överförts från företaget till delägaren genom att denne lämnat företaget lån mot skuldförbindelserna ifråga, kan ej heller vara tal om att delägaren därigenom uppburit någon utdelning''. Sandström har vidare hävdat följande (sid 340) ''Rätten för delägare att teckna bl a förlagsbevis till parikurs, ehuru bevisen i allmänna marknaden äro noterade till högre kurs, kan aldrig innebära, att delägaren därigenom uppburit utdelning från företaget, även om denna teckningsrätt av delägaren utnyttjas''.

Utdelning vid förvärv av aktier.

Fondemission

Fondemission kan genomföras exempelvis genom uppskrivning av anläggningstillgångar eller genom överföring av medel från reservfond eller balanserade vinstmedel till aktiekapital. Genom fondemission har aktieägarens sam-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:21

manlagda värde av aktieinnehavet ej ökat. Förmögenhetsvärdet fördelas endast på ett större antal aktier.

Eftersom aktieägaren genom fondemissionen ej har tillförts någon förmögenhet från företaget, kan beskattning för utdelning ej äga rum. Även om börskursen på aktien skulle öka efter en fondemission, har aktieägaren i anledning av fondemissionen ej tillförts någon skattepliktig tillgång från företaget. Enligt K.G.A. Sandström (sid 327) har aktieägarna ej heller ”genom fondaktierna erhållit någon ekonomisk vinning i form av ökat värde å hans aktieinnehav. En akties värde är resultatet av att den representerar en andelsrätt i bolagets tillgångar och vinst, men denna aktieägarens andelsrätt förändras icke till storleken, då fondaktier erhållas. Andelsrätten är naturligtvis lika stor före och efter fondemissionen. . .”.

Nyemission

Aktiekapitalet kan även ökas genom att aktie tecknas mot betalning. Genom sådan nyemission har aktieägaren tillskjutit medel till företaget och i gengäld fått nyemitterade aktier. Även om bolagets samtliga aktieägare ej deltar i nyemissionen har den deltagande aktieägaren i samband med nyemissionen ej erhållit några värde från företaget. Beskattning för utdelning kan således ej heller äga rum vid en nyemission. Enligt K.G.A. Sandström (sid 328) är det ”därför uteslutet att aktieägaren härigenom skulle ha uppburit någon utdelning. Han äger samma andel i bolaget som förut . . .”.

Rätt att teckna aktier i annat bolag.

Då ett börsbolag förvärvar ett annat bolag erbjuds ibland aktieägarna i det senare bolaget att teckna aktier i börsbolaget i en riktad nyemission. Ett annat fall är då ett börsbolag vill introducera ett dotterbolag på börsen. Vanligtvis erhåller då aktieägaren företrädesrätt att för ett givet antal aktier i moderbolaget teckna nyemitterade aktier i ett dotterbolag.

I det fall inköpsrätten har noterats på Stockholms Fondbörs, har riksskatteverket i sina anvisningar ansett att inköpsrättens värde skall motsvara medianvärdet av de börskurser som noteras på Stockholms Fondbörs (RSV Dt 1982:3 med tillägg RSV Dt 1982:10 ang John Mattson Byggnads AB, RSV Dt 1981:5 ang Pharos AB).

Vid extra bolagsstämma i John Mattson Byggnads AB beslöts att bolagets aktiekapital skulle höjas genom nyemission. På bolagsstämman beslöts att AB Industivärdens aktieägare samt innehavare av konvertibla skuldebrev skulle ha företrädesrätt att förvärva nyemitterade aktier i John Mattson. För varje 8-tal aktier skulle aktieägarna äga rätt att till emissionskursen 200 kronor förvärva en B-aktie.

Riksskatteverket har i sin anvisning uttalat att inköpsrättens schablonvärde bör anses utgöra 24 kronor, motsvarande medianvärdet av de betalkurser som

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:21

noterats på Stockholms Fondbörs eller för varje 8-tal aktier 192 kronor.

Vid extra bolagsstämma i Pharos AB beslöts att bolagets aktiekapital skulle höjas genom nyemission. Vidare beslöts att AGA AB:s aktieägare skulle ha företrädesrätt att för varje 10-tal aktier i AGA teckna en aktie i Pharos till ett pris av 50 kronor per aktie.

Riksskatteverket uttalade i sin anvisning att inköpsrättens schablonvärde skulle utgöra 5:50 kr, motsvarande medianvärdet av betalkurser under tiden 29 oktober — 28 november 1980 eller för varje 10-tal aktier 55 kronor.

Riksskatteverket anser således att teckningsrätten skall beskattas som inkomst av kapital d v s utdelning från företaget. Stöd för nämnda uppfattning torde erhållas i Sandströms bok: Beskattning vid aktieutdelning. Är denna princip emellertid riktig?

Såsom ovan nämnts kan vid utgivande obligationer till kurs motsvarande pari beskattning för utdelning ej äga rum, enär aktieägaren ej tillförts högre värde än det till bolaget tillskjutna värdet. Detta är oberoende av senare börskurser på obligationen. Det är uppenbart att obligationens nominella värde är utgångspunkt för ev beskattning för utdelning.

Sistnämnda princip synes ej upprätthållas beträffande nyemitterade aktier i dotterbolag. Medianvärdet av betalkurser på inköpsrätten blir regelmässigt beskattad som utdelning. Varför tillämpas denna princip?

Förmodligen beror det på att medianvärdet av noterade betalkurser d v s aktieägarens saluvärde presumeras vara detsamma som utdelat värde. Detta medianvärde kan emellertid ej vara detsamma som skattepliktig utdelning, i vart fall om dotterbolags aktier när aktieägarna erhåller erbjudandet, ej är föremål för handel på börsen. Skattepliktig utdelning torde endast kunna förekomma om tillskjutet värde understiger utdelat värde.

Med utdelat värde avses således i första hand värdet för moderbolaget av de utdelade tillgångarna. Den omständigheten att nyemitterade aktier på grund av stor spridning genom omsättning på Stockholms Fondbörs och till följd därav åsätts höga betalkurser, kan ej anses innebära att värdet av erhållen utdelning ökar. Värdet av erhållen utdelning är därmed ej direkt beroende av åsatta betalkurser på Stockholms Fondbörs. Det teoretiskt riktiga resonemanget torde vara att substansvärdet/avkastningsvärdet på utdelade tillgångar är detsamma som utdelat värde. Endast om tillskjutet belopp understiger det angivna utdelade värdet föreligger skattepliktig utdelning.

Tidpunkt för skattskyldighet

Enligt 41 § KL skall skattskyldighet för utdelning inträda när intäkten för den skattskyldige blir tillgänglig för lyftning. Bestämmelserna innebär således att skattskyldigheten inträder i samma stund som vederbörande aktieägare erhåller utdelning. Denna tidpunkt torde inträffa när aktieägaren har accepterat bolagets erbjudande till aktieägarna samt när anmälan om köp tidigast

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:21

får ske. Först när dessa förutsättningar är uppfyllda, är utdelningen tillgänglig för lyftning. Förmodligen av praktiska skäl tillämpar riksskatteverket som regel medianvärdet av de betalkurser som noterats på börsen under anmälningstiden.

Skattskyldighetens inträde kan senareläggas om bolagets erbjudande förutsätter ett godkännande på bolagsstämma. Först därefter är bolaget bundet vid sitt anbud till sina aktieägare.

Anm.: Torngrens artikel kan kanske föranleda debatt eftersom rättsläget inte är helt klarlagt.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-31 13:44:21